

Analysis of the impact of vocational training on the employment of rural people in West Islamabad County

pages
23-34

B. Khosravipour^{1*} and S. Pourjavid²

1&2 Department of Agricultural Extension and Education, Khuzestan University of Agricultural Sciences and Natural Resources. Khuzestan, Iran

Corresponding Author: b.khosravipour@gmail.com

Received date: 2025.05.04

Accepted date: 2025.08.06

Abstract

The aim of this descriptive-correlational study is to investigate the effect of technical and vocational education on the employment of rural people in West Islamabad County. The statistical population of the study consisted of all villagers participating in agricultural technical and vocational education courses in West Islamabad County during the years 2011-2015 (N=630). The sample size was determined as 242 people using the Krejci and Morgan (1970) sampling table and simple random sampling method was used. The instrument used in this study was a questionnaire. The findings indicate that in general, technical and vocational education had a moderate effect on the employment of rural people in West Islamabad County (mean 3.6 out of 5 and standard deviation = 1.4). The results also showed that there is a significant difference between the employment status of participants in technical and vocational training courses and non-participants in terms of employment, and participants in technical and vocational training courses are more likely to succeed in obtaining a job than other people who have not participated in the above training courses. The results of multivariate regression using the stepwise method showed that 60 percent of the changes in the dependent variable (employment of rural vocational trainees participating in technical and vocational training courses) are explained by four variables: work experience, income, level of education, and the level of entrepreneurial characteristics (such as self-confidence, etc.) of the trainees.

Keywords: Employment, technical and vocational training, villagers and empowerment.

واکاوی تأثیر آموزش‌های فنی حرفه‌ای بر اشتغال روستائیان شهرستان اسلام آباد غرب

شماره صفحات

۲۳-۳۴

بهمن خسروی پور^{۱*} و سهیلا پور جاوید^۲

۱. استاد ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان

۲. دانشجوی دکتری آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان

نویسنده مسئول: b.khosravipour@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۵/۰۵/۱۴۰۴

تاریخ دریافت: ۱۴/۰۲/۱۴۰۴

چکیده

هدف پژوهش توصیفی - همبستگی حاضر واکاوی تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر اشتغال روستائیان شهرستان اسلام آباد غرب می‌باشد. جامعه آماری مورد مطالعه را تمامی روستائیان شرکت‌کننده در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای کشاورزی در شهرستان اسلام آباد غرب در طی سال‌های ۱۳۹۴-۱۳۹۰ (N=۶۳۰) تشکیل دادند. حجم نمونه با استفاده از جدول نمونه‌گیری کرجسی و مورگان (۱۹۷۰)، ۲۴۲ نفر تعیین و از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، استفاده شد. ابزار مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه بود. یافته‌ها حاکی از آن است که به طور کلی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به میزان متوسطی بر اشتغال روستائیان شهرستان اسلام آباد غرب تأثیر داشته است (میانگین ۳/۶ از ۵ و انحراف معیار = ۱/۴). نتایج همچنین نشان داد که بین وضعیت اشتغال شرکت‌کنندگان در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای با غیر شرکت‌کنندگان از نظر اشتغال تفاوت معناداری وجود دارد و شرکت‌کنندگان در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای بیش‌تر از سایر افراد که در دوره‌های آموزشی فوق شرکت نکرده‌اند، موفق به کسب شغل می‌شوند. نتایج رگرسیون چند متغیر به روش گام به گام نشان داد که ۶۰ درصد تغییرات متغیر وابسته (اشتغال مهارت آموزان روستایی شرکت‌کننده در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای) توسط چهار متغیر سابقه کار، درآمد، میزان تحصیلات و میزان برخورداری مهارت آموزان از خصیصه‌های کارآفرینانه (مانند اعتماد به نفس و...) تبیین می‌شود.

واژه‌های کلیدی: اشتغال، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، روستائیان و توانمند سازی.

مقدمه

صاحب نظران توسعه روستایی، یکی از دلایل عمده مشکلات روستایی را پایین بودن نرخ بهره‌وری، کمبود سرمایه و منابع مالی، بیکاری و اشتغال ناقص، مهاجرت، فقر و تنگ دستی می‌دانند (Hashemi et al, 2011). موضوع اشتغال و بیکاری نیروی انسانی یکی از مهم‌ترین مسائل و مشکلات جهان است که در کشورهای در حال توسعه با توجه به عدم توازن ساختارهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی نقش و سهم بیشتری بر توسعه دارد. بیکاری یا عدم اشتغال نیروی انسانی، آثار اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و امنیتی زیانباری به همراه دارد (Amiri, 2009).

از آن جایی که یکی از دلایل بیکاری در روستا، فقدان مهارت‌های مورد نیاز بازار کار از سوی جویندگان کار است، و با توجه به این که اشتغال در جوامع روستایی سبب پویایی و افزایش بهره‌وری شده و روحیه سعی و تلاش در بدنه جامعه را بالا می‌برد، می‌توان بیش از پیش به اهمیت آموزش‌های ارائه شده با هدف ایجاد اشتغال پی برد. انتظار می‌رود سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور که بر اساس ماده ۱۰۷ و ۱۰۸ قانون کار، متولی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای غیررسمی و کوتاه مدت و آموزش‌های مهارتی در بخش‌های صنعت، خدمات و کشاورزی می‌باشد، بتواند نقش بسزایی را در کاهش نرخ بیکاری ایفا کند. هدف این مقاله مطالعه و بررسی تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر اشتغال روستائیان شهرستان اسلام آباد غرب می‌باشد. در حال حاضر بسیاری از کشورهای در حال توسعه از ترکیب منحصر به فرد سه پدیده مهاجرت عظیم جمعیت از روستا به شهر، بهره‌وری پایین بخش کشاورزی و بیکاری و کم‌کاری فزاینده شهری و روستایی به ستوه آمده‌اند. بیکاری قابل توجه در اقتصاد کشورهای کمتر توسعه یافته احتمالاً یکی از برجسته‌ترین علایم توسعه ناکافی آن‌هاست. امروزه در طیف وسیعی از کشورهای در حال توسعه، بیکاری آشکار ۱۰ تا ۲۰ درصد از نیروی کار آنها را در بر می‌گیرد. البته مسئله بیکاری از موارد فوق فراتر می‌رود و توقعات بسیار بالای شغلی بویژه در میان جوانان تحصیل کرده و مشاغل موجود در مناطق شهری و روستایی را نیز شامل می‌شود. بیکاری اشکال متعددی دارد که عبارتند از: بیکاری آشکار، کم‌کاری، ظاهراً فعال ولی با بهره‌برداری کم، کم‌کاری پنهان، بیکاری پنهان، بازنشستگی زودرس و... (Amiri, 2009).

در همین جهت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به سبب انعطاف‌پذیری نشأت گرفته از خصیصه‌های بازار کار و اوضاع اقتصادی - اجتماعی حاکم بر کشور و نیز به دلیل آموزش و ایجاد مهارت‌های لازم در افراد برای توانایی در احراز مشاغل، نقش بسزایی در اشتغال دارد. بسیاری از افراد فاقد مهارت‌های مورد نیاز بازار کار هستند. تحصیلات زمانی منجر به افزایش کارایی افراد می‌شود که ضمن توجه به مباحث نظری، جنبه‌های کاربردی آموزش نیز در نظر گرفته شود.

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای مهارت‌های خاص مورد نیاز صنعت و مهارت‌های عمومی بازار کار را فراهم می‌سازد. این نوع آموزش‌ها همچنین برای شاغلانی که به دلیل تغییرات فناوری دچار کاهش کارایی می‌شوند، امکان به روز شدن و تکمیل مهارت را فراهم می‌کند. لذا به این نوع آموزش‌ها به عنوان ابزاری برای مقابله با بیکاری، به خصوص بیکاری ساختاری که

ناشی از تغییرات در اقتصاد جهانی است، نگرینسته می‌شود. میان بازار کار و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای پیوند آشکار و پیچیده‌ای وجود دارد. تغییرات حادث در بازار کار یکی از مهم‌ترین عواملی است که بر پویایی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تأثیر می‌گذارد. در واقع عوامل مؤثر بر سیاست‌گذاری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای عبارتند از: رفع نیازهای مهارتی در یک محیط رقابتی و کاهش سطوح بیکاری. این دو عامل به شدت با تغییرات بازار کار در ارتباط هستند. به عبارت دیگر نظام آموزش فنی و حرفه‌ای به شدت هم تحت تأثیر ساختار بازار کار و هم تحت تأثیر رفتار بازار کار است (Green et al., 2000).

Maclean & Ordonez اظهار نمودند که جهان با تغییرات اساسی نیازمند الگوهای جدید آموزشی می‌باشد. بنابراین به تعداد گروه‌های یادگیرنده در زمینه‌های مختلف اجتماعی و کاری به اشکال و روش‌های توسعه مهارت نیاز خواهد بود. نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در کسب مهارت‌های آموزشی و شغلی جهت ورود به حرفه می‌باشد (Lynch, 2000). امروزه بازار کار خواستار کارگران دارای مهارت‌های سطح بالا می‌باشد. بنابراین آموزش پایه ارتقای کارآیی نیروی کار است (Maldonado and Farmer, 2007) و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای می‌تواند به افراد در کارایی و حتی کارآفرینی و توسعه مهارت‌های زندگی قابلیت لازم را ببخشد.

Ghodsian et al. (2015) ضمن تأیید نقش آموزش در توانمندسازی مخاطبان اظهار نمودند که آموزش دارای پنج ارزش حقیقی برای بهبود شرایط اقتصادی، اجتماعی به ویژه در جهان سوم است که این ارزش‌ها در سه زمینه‌ی فردی، اجتماعی و اقتصادی قابل بحث است.

Salimifar and Mortazavi (2005) نیز معتقدند که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای ضمن تلفیق آموزش‌های نظری و عملی این امکان را برای مهارت‌آموختگان فراهم می‌کنند که هم‌سویی بیش‌تری با نیازهای بازار کار داشته باشند و از این طریق امکان اشتغال آنان را در فعالیتهای اقتصادی-اجتماعی فراهم می‌کنند. در همین راستا اسفند فر و همکاران (۱۳۹۱) اظهار نمودند که چون این آموزش‌ها برخاسته از نیازهای شغلی است، لذا توانایی و مهارت فراگیران را در انجام صحیح کارها افزایش می‌دهد.

Farhadian (2005) نیز بیان نمود که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای سبب آماده‌سازی فراگیران برای اشتغال خواهد شد. از نظر وی نقش‌های عمده‌ی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای شامل آموزش زنان و مردانی است که در آینده‌ی نزدیک به بازار کار وارد می‌شوند و یا با هدف بازآموزی و ارتقای کیفی افرادی صورت می‌گیرد که به کاری اشتغال دارند و به دنبال کارآیی و اثربخشی در شغل خود هستند.

به طور کلی واکنش مؤثر در قبال تغییرات سریع فناوری، رقابتی شدن بازارها، تغییر در رجحان‌های مشتریان، ارباب رجوع و عرضه‌کنندگان، تغییر در ارزش‌های اجتماعی و تحولات در وضعیت عمومی اقتصادی کشورها در گرو پذیرش آموزش به عنوان یک امر اجتناب‌ناپذیر است. به همین دلیل امروزه به این نوع آموزش‌ها به عنوان ابزاری برای مقابله با بیکاری به ویژه

بیکاری ساختاری که ناشی از تغییرات در اقتصاد جهانی می‌باشد، نگرینسته می‌شود و نتایج پژوهش‌ها حاکی از نقش این آموزش‌ها در اشتغال و مهارت آموزی است (Salehi, 2003; Feyz and Feyz, 2005; Rezaei-Rad and Attar, 2010; Zeinli, 2012; Zadeh and Zeinli Zadeh, 2012; Ghasemian, 2015).

اینک روشن است که آموزش و کسب مهارت نقشی مهم و اساسی در توسعه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جوامع ایفا می‌نماید. با توجه به آموزش می‌توان به توسعه پایدار در روستا دست یافت و آن را تقویت نمود. ارتقای سطح مهارتی روستاییان می‌بایست به گونه‌ای باشد که آنها را به سوی بهینه سازی روش‌های تولیدی و بهره‌وری از امکانات موجود سوق داده به گونه‌ای که تأمین کننده بخشی از اهداف توسعه روستایی باشند. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در مناطق روستا از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و توسعه روستایی در واقع یک جریان تربیت و آموزش نیروی ماهر است. لذا در این مقاله تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر اشتغال روستاییان شهرستان اسلام آباد غرب مورد بررسی قرار می‌گیرد.

روش پژوهش

در این پژوهش که به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ روش توصیفی-همبستگی است، جامعه آماری مورد مطالعه را تمامی روستاییان شرکت کننده در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای در شهرستان اسلام آباد غرب در طی سال‌های ۱۳۹۴-۱۳۹۰ (N=۶۳۰)، تشکیل دادند. حجم نمونه با استفاده از جدول نمونه‌گیری کرجسی و مورگان (۱۹۷۰)، ۲۴۲ نفر تعیین و از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، استفاده شد. ابزار مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه بود. روایی ظاهری و محتوایی ابزار اندازه‌گیری در این پژوهش، توسط پانل متخصصان و برآورد پایایی^۱ پرسشنامه نیز توسط آلفای کرونباخ صورت گرفت. میزان این ضریب، بالاتر از ۸۰ درصد محاسبه شد که این امر بیانگر پایایی مناسب پرسشنامه جهت سنجش متغیرهای مورد نظر بود. به منظور تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS، استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی نشان داد که اکثر روستاییان شرکت کننده در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای در شهرستان اسلام آباد غرب مورد مطالعه را مردان تشکیل داده‌اند (۶۳/۱ درصد). همچنین یافته‌ها حاکی از آن است که روستاییان شرکت کننده در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای به طور میانگین ۲۶ ساله و مجرد بوده (۸۵/۴ درصد) و در روستا ساکن بودند. میزان تحصیلات افراد مورد مطالعه اکثراً در سطح متوسطه (۴۸/۶ درصد) و درآمد خانوار به طور متوسط معادل یک میلیون تومان در ماه بود. همچنین خانوارهای روستایی به طور میانگین ۳/۷ نفر جمعیت را در خود جای می‌دادند.

1- Reliability

با توجه به یافته‌ها ۵۶ درصد از روستاییان شرکت کننده در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای، فاقد زمین کشاورزی بودند شاید به همین دلیل بود که اکثر روستاییان شرکت کننده در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای (۵۹/۸ درصد)، فاقد هرگونه سابقه‌ی کار کشاورزی بودند.

جدول ۱. تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر اشتغال روستائیان شهرستان اسلام آباد غرب

Table 1. The impact of technical and vocational training on the employment of villagers in West Islamabad County

انحراف معیار Standard deviation	میانگین از ۵* Average out of 5*	گویه Saying
۱/۷	۴/۶	افزایش سطح دانش مهارت آموزان Increasing the level of knowledge of students
۱/۴	۴/۵	افزایش سطح مهارت عملی و فنی مهارت آموزان Increasing the level of practical and technical skills of skilled workers
۱/۸	۴/۳	ایجاد و تقویت روحیه کارآفرینی Creating and strengthening the spirit of entrepreneurship
۱/۳	۳/۸	بستر سازی جهت خود اشتغالی Creating a platform for self-employment
۱/۶	۳/۷	آشنایی با میزان توانمندی‌ها و استعدادها و نقاط ضعف شغلی Familiarity with the level of capabilities, talents, and job weaknesses
۱/۷	۳/۵	آشنایی با محیط‌های صنعتی و تولیدی و افزایش فرصت‌های شغلی Familiarity with industrial and manufacturing environments and increasing job opportunities
۰/۹	۳/۴	آشنایی با ابزار آلات و وسایل کار و افزایش فرصت شغلی Familiarity with tools and equipment and increasing job opportunities
۱/۲	۲/۶	افزایش خلاقیت مهارت آموزان Increasing students' creativity
۱/۱	۲/۴	افزایش اعتماد به نفس به دلیل افزایش دانش و مهارت‌های شغلی Increased self-confidence due to increased job knowledge and skills
۱/۴	۳/۶۴	کل Total

*مقیاس: خیلی کم=۱ کم=۲ متوسط=۳ زیاد=۴ خیلی زیاد=۵

*Scale: Very little = 1 Little = 2 Medium = 3 Much = 4 Very much = 5

جدول ۱، اولویت‌بندی تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر اشتغال روستائیان شهرستان اسلام آباد غرب را نشان می‌دهد. هرکدام از ابعاد بر اساس میانگین رتبه‌ای (از بیش‌ترین به کم‌ترین) مرتب شده‌اند. بر اساس میانگین ۳/۶ از ۵ (انحراف معیار=۱/۴)، می‌توان نتیجه گرفت که به طور کلی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به میزان متوسطی بر اشتغال روستائیان شهرستان اسلام آباد غرب تأثیر داشته است.

یافته‌ها حاکی از آن است که به طور کلی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بیش‌ترین تأثیر را بر قابلیت‌هایی چون افزایش سطح دانش مهارت آموزان روستایی شهرستان اسلام آباد غرب (میانگین ۴/۶ از ۵ و انحراف معیار ۱/۷)، افزایش سطح مهارت عملی و فنی مهارت آموزان (میانگین ۴/۵ از ۵ و انحراف معیار ۱/۴) و ایجاد و تقویت روحیه کارآفرینی (میانگین ۴/۳ از ۵ و انحراف معیار ۱/۸)، داشته است. همچنین از نظر روستائیان شهرستان اسلام آباد غرب، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای دارای تأثیر

متوسطی بر قابلیت‌هایی چون بستر سازی جهت خود اشتغالی (میانگین ۳/۸ از ۵ و انحراف معیار ۱/۳)، آشنایی با میزان توانمندی‌ها و استعدادها و نقاط ضعف شغلی (میانگین ۳/۷ از ۵ و انحراف معیار ۱/۶)، آشنایی با محیط‌های صنعتی و تولیدی و افزایش فرصت‌های شغلی (میانگین ۳/۵ از ۵ و انحراف معیار ۱/۷) و آشنایی با ابزار آلات و وسایل کار و افزایش فرصت شغلی (میانگین ۳/۴ از ۵ و انحراف معیار ۰/۹)، می‌باشد. این در حالی است که از نظر مهارت آموزان روستایی شهرستان اسلام آباد غرب آموزش‌های فنی و حرفه‌ای دارای تأثیر کمی بر قابلیت‌هایی چون افزایش خلاقیت مهارت آموزان (میانگین ۲/۶ از ۵ و انحراف معیار ۱/۲) و افزایش اعتماد به نفس به دلیل افزایش دانش و مهارت‌های شغلی (میانگین ۲/۴ از ۵ و انحراف معیار ۱/۱)، می‌باشد.

ارتباط بین ویژگی‌های فردی مهارت آموزان روستایی شهرستان اسلام آباد غرب با وضعیت اشتغال آنان

جهت بررسی رابطه بین متغیرهای فردی مهارت آموزان روستایی شهرستان اسلام آباد غرب با وضعیت اشتغال آنان از ضریب همبستگی پیرسون و اسپیرمن (بر حسب نوع متغیر)، استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ ملاحظه می‌شود.

جدول ۲. ارتباط بین ویژگی‌های فردی مهارت آموزان روستایی شهرستان اسلام آباد غرب با وضعیت اشتغال آنان

Table 2. The relationship between the individual characteristics of rural vocational students in West Islamabad County and their employment status

ردیف	متغیر	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
Row	Variable	Correlation coefficient	Significance level
۱	سن Age	۰/۴۳۹	۰/۰۰۰**
۲	میزان تحصیلات Level of education	۰/۵۳۲	۰/۰۰۳**
۳	نمره آزمون Test score	۰/۲۲۱	۰/۴۴۹
۴	درآمد Income	۰/۵۸۹	۰/۰۰۰**
۵	میزان زمین زراعتی Amount of agricultural land	۰/۶۰۵	۰/۰۰۰**
۶	میزان برخورداری مهارت آموزان از خصیصه‌های کارآفرینانه (مانند اعتماد به نفس و...) The extent to which skilled workers possess entrepreneurial traits (such as self-confidence, ...)	۰/۵۰۸	۰/۰۰۰**
۷	سابقه کار کشاورزی Agricultural work experience	۰/۷۹۶	۰/۰۰۰**

* سطح معنی‌داری پنج درصد $p \leq 0/05$

** سطح معنی‌داری یک درصد $p \leq 0/01$

*Significance level of five percent $p \leq 0.05$

**Significance level of one percent $p \leq 0.01$

همان‌طور که در جدول ۲، مشاهده می‌گردد، بین متغیرهای مستقل ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای مهارت آموزان روستایی شهرستان اسلام آباد غرب با وضعیت اشتغال آنان ارتباط مثبت و معناداری در سطح یک درصد حاکم است.

واکاوی تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر اشتغال روستائیان شهرستان اسلام آباد غرب

به منظور بررسی تفاوت تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر اشتغال مهارت آموزان روستایی شهرستان اسلام آباد غرب از

آزمون t برای نمونه‌های مستقل بهره گرفته شد. نتایج این بررسی در جدول ۳ آورده شده است.

جدول ۳. مقایسه‌ی وضعیت اشتغال شرکت کنندگان در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای با غیر شرکت کنندگان

Table 3. Comparison of employment status of participants in technical and vocational training courses with non-participants

sig	t	شرکت کنندگان Participants		غیر شرکت کنندگان Non-participants		متغیر وابسته Dependent variable
		انحراف معیار Standard Deviation	میانگین Mean	انحراف معیار mean standard deviation	میانگین mean	
۰/۰۰۲**	۲/۵۴۵	۴/۶۸	۲۲۰/۱۴۵۵	۴/۷۳	۲۰۳/۲۱۲۸	وضعیت اشتغال Employment status

**معنی داری در سطح ۱ درصد

**Significant at the 1% level

نتایج نشان می‌دهد که بین وضعیت اشتغال شرکت کنندگان در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای با غیر شرکت کنندگان از نظر اشتغال تفاوت معناداری وجود دارد و از آنجا که میانگین برای شرکت کنندگان در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای بالاتر است، می‌توان نتیجه گرفت که شرکت کنندگان در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای بیش‌تر از سایر افراد که در دوره‌های آموزشی فوق شرکت نکرده‌اند، موفق به کسب شغل می‌شوند.

عوامل مؤثر بر اشتغال شرکت کنندگان در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای شهرستان اسلام آباد غرب

به منظور بررسی متغیرهای پیش‌گویی کننده‌ی اشتغال مهارت آموزان روستایی شرکت کننده در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای شهرستان اسلام آباد غرب از تحلیل رگرسیون چند گانه به روش گام به گام استفاده شد. نتایج این بررسی در جدول ۴ آورده شده است.

جدول ۴. نتایج حاصل از رگرسیون عوامل مؤثر بر اشتغال شرکت کنندگان در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای شهرستان اسلام آباد غرب

Table 4. Results from the regression of factors affecting employment of participants in technical and vocational training courses in West Islamabad County

گام	متغیر Variable	ضریب رگرسیون (b) Regression coefficient (b)	ضریب رگرسیون استاندارد شده (β) Standardized regression coefficient (β)	t	سطح معنی داری (Sig) Significance level (Sig)	R	Adjusted R ²
۱	سابقه کار Work history	۰/۳۹۳	۰/۶۹۵	۱/۰۶۱	۰/۰۰۰	۰/۶۰۲	۰/۵۴۲
۲	درآمد Income	۰/۰۱۹	۰/۲۲۹	۱۸۴	۰/۰۰۰	۰/۶۹۱	۰/۵۹۳
۳	میزان تحصیلات Level of education	۰/۳۹۰	۰/۱۲۵	۲۸۰	۰/۰۰۰	۰/۶۹۸	۰/۶۰۵
۴	میزان برخورداری مهارت آموزان از خصیصه‌های کارآفرینانه (مانند اعتماد به نفس و...) The extent to which skilled workers possess entrepreneurial traits (such as self-confidence, etc)	۰/۰۰۸	۰/۰۶۴	۱۳۶۵	۰/۰۱۹	۱/۷۰۱	۰/۶۰۸

بر اساس یافته‌های جدول ۴، ضریب همبستگی چندگانه (R) و ضریب تعیین تعدیل شده (R^2) در گام چهارم این تحلیل به ترتیب برابر با ۰/۷۰ و ۰/۶۰ است، که نشان می‌دهد ۶۰ درصد تغییرات متغیر وابسته (اشتغال مهارت آموزان روستایی شرکت کننده در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای) توسط چهار متغیر سابقه کار، درآمد، میزان تحصیلات و میزان برخورداری مهارت آموزان از خصیصه‌های کارآفرینانه (مانند اعتماد به نفس و...) تبیین می‌شود. متغیر سابقه کار با دارا بودن بیشترین مقدار بتا از اهمیت بیشتری نسبت به دیگر متغیرها در پیش بینی اشتغال مهارت آموزان روستایی شرکت کننده در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای برخوردار است.

پیشنهادها

با عنایت به یافته‌های تحقیق پیداست که رابطه‌ی مثبت و معناداری بین آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و اشتغال مهارت آموختگان شهرستان اسلام آباد غرب وجود دارد، لذا به منظور بهره‌مندی حداکثر از آموزش‌های مزبور پیشنهادهای زیر مطرح می‌گردد:

- به منظور افزایش بهره‌ اقتصادی توسط مهارت آموختگان بهتر است به آموزش در رشته‌های مهارتی که درآمد زایی بیش‌تری را در کوتاه مدت برای آنان به همراه دارد، توجه بیش‌تری گردد.
- از آن‌جا که برنامه‌های آموزشی در بیش‌تر موارد بدون توجه به نیازهای روستاییان طراحی می‌شود و این مسئله سبب بی‌ رغبتی روستاییان برای شرکت در دوره‌های آموزشی، پایین آمدن اثربخشی برنامه‌ها و هدر رفت سرمایه می‌شود، ضروری است قبل از برگزاری دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای نسبت به نیازسنجی علمی و دقیق از مخاطبان اقدامات لازم صورت گیرد و دوره‌های متناسب با نیاز محسوس آنان ارائه گردد. باید توجه داشت که انجام نیازسنجی دقیق آموزشی می‌تواند بنیان اصلی برای طرح ریزی و اجرای یک برنامه‌ی آموزشی اثربخش باشد.
- همچنین به منظور برانگیختن و تشویق روستاییان جهت شرکت در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای دعوت از کارآفرینان موفق روستایی و صاحبان مشاغل خرد روستایی که پس از شرکت در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای موفق به کسب شغل و حرفه شده‌اند، پیشنهاد می‌شود.
- با توجه به موانع پیش روی برگزاری دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای توصیه می‌شود که اعتبارات و امکانات، تسهیلات و تجهیزات لازم از سوی دولت به نهادهای برگزار کننده این آموزش‌ها از جمله سازمان‌های جهاد کشاورزی و فنی و حرفه‌ای قرار گذاشته شود.
- از آن‌جا که با استناد به یافته‌ها مشخص است که بین متغیر سطح تحصیلات و اشتغال مهارت آموزان روستایی شرکت کننده در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای رابطه‌ی معناداری حاکم است و همچنین بر اساس یافته‌ها میزان تحصیلات

افراد مورد مطالعه اکثراً در سطح متوسطه (۴۸/۶ درصد) بود، لذا پیشنهاد می شود که نهادهایی نظیر نهضت سوادآموزی و ادارات آموزش و پرورش بستر ادامه‌ی تحصیل روستاییان را فراهم سازند و موجبات تغییر سطح دانشی این افراد و بهره‌گیری بیش‌تر آنان از دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای را فراهم آورند.

• از آن جا که با استناد به یافته‌ها مشخص است که از نظر مهارت آموزان روستایی شهرستان اسلام آباد غرب آموزش‌های فنی و حرفه‌ای دارای تأثیر کمی بر قابلیت‌هایی چون افزایش خلاقیت مهارت آموزان (میانگین ۲/۶ از ۵ و انحراف معیار ۱/۲) و افزایش اعتماد به نفس به دلیل افزایش دانش و مهارت‌های شغلی (میانگین ۲/۴ از ۵ و انحراف معیار ۱/۱)، می‌باشد و از طرفی یافته‌ها نشان داد که ۶۰ درصد تغییرات متغیر وابسته (اشتغال مهارت آموزان روستایی شرکت کننده در دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای) توسط متغیرهایی چون میزان برخورداری مهارت آموزان از خصیصه‌های کارآفرینانه (مانند خلاقیت، اعتماد به نفس و...) تبیین می‌شود لذا ضروری است که دوره‌های آموزشی مزبور پرورش خلاقیت در جهت اشتغال مهارت آموزان را مورد توجه قرار دهند و به پرورش خصیصه‌های کارآفرینانه‌ی مهارت آموزان همت گمارند.

در پایان از دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان که در تهیه این مقاله با نویسندگان همکاری داشته تشکر می‌گردد.

منابع

- **Amiri, M. (2009).** Investigating the employment status of the trainees of the Technical and Vocational Education Organization and estimating the pattern of factors affecting it (field study in Tehran). *Journal of Planning and Budgeting*, 88, 47–67. [In Persian]
- **Esfandfar, S., Fatemi-Rad, M., & Cheraghi, A. (2012).** The effective role of applied science education in employment development. *Comprehensive Weekly of Comprehensive Applied Science University*. [In Persian]
- **Farhadian, H. (2005).** Investigating the effect of technical and vocational education on human resource development. *Mazandaran Technical and Vocational Directorate Publications*. [In Persian]
- **Feyz, D., & Feyz, M. (2005).** Designing an interactive model of technical and vocational education, entrepreneurship and the labor market. In *Collection of articles on entrepreneurship and business management*. [In Persian]
- **Ghasemian, A. (2015).** Investigating the role of skills education on the employment rate of university graduates using the structural equation technique. *Skill Training Quarterly*, 3(11), 33–47. [In Persian]
- **Ghodsian, H., Molla Mohammadi, M., & Shah Hosseini, Z. (2015).** Investigating the effect of technical and vocational education on women's empowerment. *Skill Training Quarterly*, 3(11), 19–32. [In Persian]
- **Green, A., & Sakamoto-Vandenberg, A. (2000).** The place of skills in national competition strategies in Germany, Japan, Singapore and the UK. *University of London*.
- **Hashemi, S., Mehrabi, A. Ak., Imani, S., & Najahi, A. (2011).** Rural development with emphasis on employment and entrepreneurship: A case study of Shabab district in Ilam province. *Quarterly Journal of Village and Development*, 14(1), 35–58. [In Persian]

- **Lynch, R.L. (2000).** High school career and technical education for the first decade of the 21st century. *Journal of Vocational Education Research*, 25(2), 155-198.
- **Maclean, R., & Ordonez, V. (2007).** Work, skills development for employability and education for sustainable development. *Educ. Res. Policy Prac*, 6, 123-140.
- **Maldonado, C., & Farmer, E. I. (2007).** Examining latinos involvement in the workforce and postsecondary technical education in the United States. *Journal of Career and Technical Education*, 22(2), 26-40.
- **Rezaei-Rad, M., & Attar, N. (2010).** Investigating the impact of technical and vocational technology education on women's employment in Mazandaran Province in 2009. In Proceedings of the First International Conference on IT, Information Management, Innovation and Entrepreneurship. Shiraz, Iran. [In Persian]
- **Salehi, A. (2003).** The effectiveness of technical and vocational education in finding employment in Mazandaran province. [In Persian]
- **Salimifar, M., & Mortazavi, S. (2005).** Human capital and entrepreneurship in a technical and professional approach: Khorasan case study. *Journal of Knowledge and Development*, 17. [In Persian]
- **Zeinli Zadeh, L., & Zeinli Zadeh, A. (2012).** Skill training, entrepreneurship and skill productivity of graduates. In Proceedings of the National Conference on Entrepreneurship and Management of Knowledge-Based Businesses. [In Persian]